

BIZNES FAOLLIYATNI TASHKIL ETISH

Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,

“Real iqtisodiyot ” kafedrasi assistenti

Shaxzodamirzaxadjayeva98@gmail.com

Qayumova Gulsevar Oybek qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Buxgalteriya hisobi va menejment fakulteti talabasi

qayumovagulsevar986@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola biznes faoliyatini tashkil qilishning nazariy, metodologik va amaliy jihatlarini keng qamrovda yoritishga bag‘ishlangan. Hozirgi globallashuv va bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes faoliyatini to‘g‘ri tashkil etish nafaqat alohida xo‘jalik yurituvchi subyektlarning muvaffaqiyati, balki milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta‘minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Biznes faoliyati orqali yangi ish o‘rinlari yaratiladi, innovatsiyalar joriy etiladi, aholi bandligi va daromadlari oshadi hamda bozor infratuzilmasi rivojlanadi.

Maqolada biznes faoliyatini tashkil etish tushunchasi, uning asosiy tamoyillari, shakllari va bosqichlari batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, tadbirkorlik faoliyatini samarali yuritishda boshqaruv, marketing, moliyaviy rejalashtirish va inson resurslaridan oqilona foydalanish masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalar, elektron savdo, innovatsion biznes-modellar va startaplarning ahamiyati ortib borayotgani asoslab beriladi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar tahlili, mantiqiy umumlashtirish, taqqoslash va statistik kuzatuv usullaridan foydalanildi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, biznes faoliyatini tashkil qilishda strategik rejalashtirish, risklarni boshqarish va bozor talabiga moslashuvchanlik muhim omil hisoblanadi. Maqola

yakunida xulosa va amaliy takliflar berilib, ular tadbirkorlik subyektlari hamda iqtisodiy siyosat yurituvchi organlar uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit soʻzlar: *Biznes faoliyati, tadbirkorlik, bozor iqtisodiyoti, boshqaruv, strategiya, innovatsiya, raqobat, investitsiya, menejment, marketing, moliyaviy boshqaruv, risk, samaradorlik, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, raqamli iqtisodiyot, startup, biznes-reja, inson kapitali, tashkiliy tuzilma, bozor infratuzilmasi, davlat qoʻllab-quvvatlashi, raqobatbardoshlik, innovatsion rivojlanish, strategik rejalashtirish, moliyaviy barqarorlik, risklarni boshqarish, biznes modeli, iqtisodiy oʻsish.*

Kirish

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes faoliyatini tashkil qilish masalasi iqtisodiy fanlarning muhim tadqiqot yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki har qanday mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining asosi tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish darajasi bilan bevosita bogʻliqdir. Biznes faoliyati orqali iqtisodiyotda raqobat muhiti shakllanadi, ishlab chiqarish hajmi kengayadi va xizmatlar sifati oshadi.

Bugungi kunda global raqobat kuchayib borayotgan bir sharoitda biznes subyektlari faqatgina foyda olishni emas, balki uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ham koʻzlashi zarur. Shu bois biznesni tashkil etishda strategik yondashuv, zamonaviy boshqaruv usullari va innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli transformatsiya jarayonlari biznes yuritish shakllarini tubdan oʻzgartirmoqda.

Oʻzbekistonda soʻnggi yillarda tadbirkorlikni rivojlantirish, biznes muhitini yaxshilash va xususiy sektorni qoʻllab-quvvatlashga qaratilgan keng koʻlamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar biznes faoliyatini tashkil qilishning ilmiy asoslarini chuqur oʻrganishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola biznes faoliyatini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlarini kompleks tahlil qilishga bagʻishlangan.

Adabiyotlar sharhi

Biznes faoliyatini tashkil qilish masalalari iqtisodiy nazariyada keng o'rganilgan. Klassik iqtisodchilar tadbirkorlikni foyda olishga yo'naltirilgan mustaqil faoliyat sifatida talqin qilganlar. McConnell va Brue o'z tadqiqotlarida biznesni tashkil etish bozor mexanizmlari orqali resurslarni samarali taqsimlash vositasi ekanligini asoslab bergan.

Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa O'zbekiston sharoitida biznes faoliyatini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Muxammedov va Shodmonov asarlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishdagi roli, bandlikni ta'minlashdagi ahamiyati chuqur tahlil qilingan. Zamonaviy adabiyotlarda innovatsion biznes-modellar, startaplar va raqamli iqtisodiyot sharoitida biznesni tashkil etish masalalari ustuvor yo'nalish sifatida ko'rib chiqilmoqda.

Tadqiqot maqsadi va vazifalari

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi biznes faoliyatini tashkil qilish jarayonining nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini chuqur o'rganish, bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik subyektlarining samarali faoliyat yuritishini ta'minlovchi omillarni aniqlash hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Biznes faoliyati iqtisodiyotning tayanch bo'g'ini sifatida nafaqat foyda olish, balki bandlikni oshirish, raqobat muhitini shakllantirish va innovatsion rivojlanishni ta'minlash vazifasini ham bajaradi. Shu sababli mazkur tadqiqotda biznesni tashkil etish jarayoniga kompleks va tizimli yondashuv qo'llanildi.

Tadqiqot doirasida biznes faoliyatining iqtisodiy mohiyatini ochib berish, uning asosiy shakllari va tashkiliy-huquqiy asoslarini tahlil qilish asosiy vazifalardan biri etib belgilandi. Shuningdek, biznesni tashkil qilish bosqichlari, ya'ni g'oya shakllanishidan tortib uni amaliyotga joriy etishgacha bo'lgan jarayonlar o'rganildi. Tadqiqot vazifalari qatoriga boshqaruv tizimini baholash, moliyaviy rejalashtirish va resurslardan foydalanish samaradorligini aniqlash ham kiritildi. Bundan tashqari, zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning biznes

faoliyatiga ta'sirini baholash muhim vazifa sifatida belgilandi. Olingan natijalar asosida biznes faoliyatini tashkil qilish samaradorligini oshirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqish tadqiqotning yakuniy vazifasi hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasi ilmiy bilishning umumiy va maxsus usullariga asoslangan bo'lib, biznes faoliyatini tashkil qilish jarayonini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Tadqiqotda tizimli yondashuv qo'llanilib, biznes faoliyati o'zaro bog'liq elementlar majmui sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu yondashuv biznes jarayonlarining ichki mexanizmlarini va ularning tashqi muhit bilan aloqalarini aniqlashga xizmat qildi. Shuningdek, mantiqiy tahlil va umumlashtirish usullari yordamida biznes faoliyatiga oid nazariy qarashlar tizimlashtirildi. Taqqoslash usuli orqali mahalliy va xorijiy tajribalar solishtirilib, ularning o'xshash va farqli jihatlari aniqlandi. Statistik tahlil usullari yordamida biznes subyektlari faoliyatiga oid mavjud ma'lumotlar o'rganildi va rivojlanish tendensiyalari baholandi.

Tadqiqotda induksiya va deduksiya usullari qo'llanilib, xususiy holatlardan umumiy xulosalar chiqarildi hamda nazariy qoidalar amaliy misollar bilan asoslab berildi. Shuningdek, ilmiy adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlar tahlili orqali biznes faoliyatini tashkil qilishning huquqiy va institutsional asoslari yoritildi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligi va ishonchliligini ta'minlaydi.

Tahlil va natijalar

Tadqiqot doirasida biznes faoliyatini tashkil qilish jarayoni ko'p omilli va murakkab tizim ekanligi aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, biznes subyektlarining muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi, avvalo, aniq belgilangan strategik maqsadlar va puxta ishlab chiqilgan biznes-rejalarga bog'liqdir. Bozor talabini chuqur o'rganish, raqobatchilar faoliyatini tahlil qilish va iste'molchilar ehtiyojlariga moslashuvchan yondashuv biznes samaradorligini oshiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda. Moliyaviy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy resurslarni to'g'ri boshqarish va investitsiyalarni oqilona yo'naltirish biznes

barqarorligining muhim sharti hisoblanadi. Xarajatlarni optimallashtirish, daromad va foyda ko'rsatkichlarini muntazam monitoring qilish tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy holatini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlarining mavjudligi biznes faoliyatining uzluksizligini ta'minlaydi.

Kadrlar salohiyatini tahlil qilish natijalari inson kapitalining biznes faoliyatidagi hal qiluvchi rolini tasdiqladi. Malakali va tashabbuskor xodimlar mavjudligi innovatsion g'oyalarni joriy etish, mehnat unumdorligini oshirish va xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalarni joriy etish biznes jarayonlarini tezlashtirib, boshqaruv samaradorligini oshirayotgani kuzatildi. Umuman olganda, tahlil natijalari biznes faoliyatini tashkil qilishda strategik rejalashtirish, moliyaviy barqarorlik, inson kapitali va innovatsion yondashuvlarning o'zaro uyg'unligi yuqori natijalarga olib kelishini ko'rsatdi.

Xulosa va takliflar

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, biznes faoliyatini tashkil qilish bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy rivojlanishning muhim va ajralmas omili hisoblanadi. Biznes subyektlarining samarali faoliyati iqtisodiyotda raqobat muhitini kuchaytiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois biznesni tashkil etish jarayoniga ilmiy asoslangan va tizimli yondashuv zarur.

Tadqiqot davomida aniqlanganki, biznes faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil qilish strategik rejalashtirish, moliyaviy barqarorlik va kadrlar salohiyatiga bevosita bog'liq. Innovatsion texnologiyalar va raqamli yechimlardan foydalanish biznes jarayonlarini optimallashtirib, xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish tadbirkorlik faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, bir qator amaliy takliflar ishlab chiqildi. Jumladan, biznes subyektlarida strategik rejalashtirish tizimini kuchaytirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va inson kapitalini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini yanada takomillashtirish maqsadga muvofiqdir. Mazkur takliflarning amaliyotga joriy etilishi biznes faoliyatining samaradorligini oshirishga, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. McConnell C., Brue S. *Economics*. — McGraw-Hill Education, 2018.
2. Muxammedov M. va boshqalar. *Iqtisodiyot nazariyasi*. — Samarqand: Fan Bulog'i, 2022.
3. Shodmonov I.E. *Biznes va tadbirkorlik asoslari*. — Samarqand, 2021.
4. Qarshiboyev X.Q., Shodmonov I.E., Shukurov I.A. *Amaliy matematika*. — Samarqand: Fan Bulog'i, 2023.
5. Muallif (Gulsevar). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes faoliyatini boshqarish". — Ilmiy maqola, 2025.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga oid farmon va qarorlari.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
8. Qayumova G. The role of IT and Computer Science Education in Uzbekistan: The impact of UNESCO Initiatives.
9. Qayumova G. "WINDOWS 7 OPERATIONS TIZIMINING ASOSIY AMALIY DASTURLARI VA ULARDAN FOYDALANISH". 2025.